

zona de necròpolis tardo-romana al seu costat (Can Nolla). L'articulació de l'ermita amb el *cardo* és ben clara.

L'ermita apareix ja en un document de l'any 987²⁰.

- En aquest mateix sector, el *decumanus* n^o 5 passa en el seu traçat just pel punt on hi ha l'Església Parroquial de Vilassar de Dalt. Aquest centre l'hem torbat citat per primera vegada en un document de l'any 992, on s'anomena *Vilazar*²¹. En un altre document de cronologia similar (any 996) se l'anomena *Villa Azari*²², el que permet observar la formació del topònim a partir probablement també del nom d'un *fundus* romà.

També el *decumanus* n^o 5 passa just pel lloc on hi ha l'ermita de St. Sebastià, al terme de Vilassar mateix. A aquesta ermita arriba també el *cardo* teòric n^o 9, per la qual cosa l'ermita està situada just en un creuament de la centuriació, un punt sempre important en l'estructura interna d'un cadastre romà (és en els creuaments on es freqüent trobar-hi petits llocs de culte, senyalitzacions catastrals, etc..).

El que és interessant d'aquests quatre indrets (Sta. Anna, Santuari de la Cisa, església de Vilassar i ermita de St. Sebastià), és que tots quatre delimiten perfectament el traçat dels *límites* en aquesta zona, precisament en un punt on tenim nombrosos fragments de *límites* conservats. Aquests quatre centres alineats (dos dels quals amb clars precedents d'època romana) permeten exemplificar la relació entre *límites* / jaciments d'època antiga / pervivència en època Alt-Medieval sota formes cristianitzades.

-En el traçat del *cardo* n^o 10 es troba situada l'Església Parroquial de Cabrils. El topònim de Cabrils el tenim ja testimoniats en un document de l'any 997, *in rio de Cabrilos*²³.

- Prop del traçat del *decumanus* n^o 3, a l'alçada del Montcabrer, hi trobem el temple Pre-romànic de St. Cristòfor de Cabrils, assentat sobre les restes d'una vil·la romana (n^o 10.2).

- En el traçat del *cardo* n^o 14, que trobem en part conservat i rodejat d'una alta densitat de restes orientades, es troba l'ermita romànica de Sta. Margarida de Cabrera. Aquesta ermita està situada de nou sobre un jaciment d'època romana

²⁰ *In pago Barchinonense, in Maretima, in terminio de Villa Frimiliano, super domum Sancta Anastasie* (GASPAR FELIU 1971, vol. I, pag. 223).

²¹ GASPAR FELIU 1971 vol. II p. 316.

²² RIUS SERRA 1945-47 doc. 314.

²³ ACB L.A. n^o 481.

(12.21), possiblement documentant la pervivència d'ocupació (i de culte?) al lloc.

- En el traçat del *decumanus* nº 4, aquí conservat, i prop d'un creuament, trobem l'esglèsia Parroquial d'Agell (Sta. Helena). El topònim del lloc correspon clarament a un topònim d'origen romà (al s. X s'anomena *Villa Agell*²⁴). Sembla que també en aquest sector s'hi ha localitzat restes romanes (PREVOSTI 1981a p. 212).

- A tocar del traçat del *cardo* nº 15, es troba l'ermita de St. Miquel del Cros, ermita on també s'hi han trobat restes romanes (13.12). De nou l'ermita és d'origen Alt-Medieval, i el lloc ens apareix en un document de l'any 1008: *ad ipso Croso*²⁵.

- En el traçat del *cardo* nº 16, ja ben entrats a la zona de la Riera d'Argentona, hi trobem la capella de St. Sebastià d'Argentona, que si bé l'edificació actual data del s. XVI està assentada sobre les restes d'un jaciment romà (13.4). El lloc d'Argentona apareix ja en un document de l'any 963²⁶.

- En el traçat del *cardo* nº 17 hi trobem l'ermita de St. Jaume de Traià, assentada just al costat d'una necròpolis tardo-romana i Alt-Medieval, i prop d'unes restes romanes (jaciment nº 13.7). El lloc apareix ja en un document de l'any 928, sota la forma *Trialiano*²⁷, de nou amb el sufixe possessiu -anum, d'origen romà.

També aquí de nou la informació provinent de la toponímia i de l'arqueologia coincideixen.

- En el traçat del *decumanus* nº 2 hi ha també l'esglèsia Parroquial de Sta. Maria de Mataró, ja citada en la documentació Alt-Medieval. És interessant destacar com aquesta esglèsia, situada dins el perímetre de la ciutat romana, ocupa una posició elevada sobre el reste de la ciutat (està situada en un punt alt). A la zona s'hi han efectuat nombroses troballes d'època romana, incloent un conjunt epigràfic de gran interès.

La *parrochia Sancta Maria que dicunt Civitas Fracta* l'hem trobat ja en un document de l'any 1008²⁸, si bé la continuïtat del toponim des d'època anterior (*Alarona*) està ben demostrada.

²⁴ GASPAR FELIU 1971 p. 316.

²⁵ ACB 1-2-1416.

²⁶ ACA CART. f. 317. nº 948.

²⁷ ACB 1-1-2495.

²⁸ ACB 1-2-1416.

- Tocant al traçat del *decumanus* nº 3 hi ha el cementiri de Mataró, situat just al costat d'un jaciment romà (Vil·la dels Caputxins).

- Just en el traçat del *cardo* nº 20 es troba, quasi tocant al mar, l'ermita de St. Simó. De nou en aquesta ermita s'hi han efectuat troballes d'època romana (PREVOSTI 1981a p. 433). L'ermita dona nom a tot el pla d'aquesta zona, Pla de St. Simó.

- En el traçat del *cardo* nº 21, ja a una bona alçada, coincidint en el mateix punt del creuament amb el *decumanus* nº 5, hi trobem l'ermita de Santa Rita de Batlleix. També aquí hi tenim de nou notícies de troballes d'època romana (PREVOSTI 1981a p. 461). El lloc és esmentat ja el 989²⁹. En un document del 1024 el lloc es anomenat *mansione de Vallesdexio*³⁰.

- En el traçat del *cardo* nº 23 trobem situades les dues ermites de Mata. A la de St. Martí, temple pre-romànic, s'hi efectuaren troballes d'època Alt-medieval i també romanes, amb la possible existència d'un temple Paleo-cristià (PREVOSTI 1981a p. 488). A la de St. Miquel també s'hi efectuaren troballes d'època romana, entre elles una làpida funerària (PREVOSTI 1981a p. 481). El lloc és esmentat també en un document del 989, i com a *mansione* en el del 1024 (vid. nota 27 i 28).

- En el *cardo* nº 27, justament sota d'on tenim un bon tram de *cardo* conservat, i sota d'on ha estat localitzat recentment un miliari i unes restes romanes (16.5 i 16.6), es troba situada l'ermita de St. Llop, just en el traçat del i *cardo* teòric.

- En el traçat del *cardo* nº 29, i quasi en el creuament amb el *decumanus* nº 1, es troba el cementiri de Caldes, el qual es troba també situat sobre un jaciment d'època ibèrica o romana (nº 17.1).

Com podem veure, quasi totes les esglésies parroquials Alt-medievals d'aquesta zona estan situades en el traçat d'un *limes* teòric (Teià, Premià de Dalt, Sant Genís de Vilassar, Sta. Helena d'Agell, Sta. Maria de Mataró, St. Sebastià d'Argentona). El fet que totes elles siguin parròquies Alt-medievals permet pensar en la pervivència d'hàbitats d'època Baix-Imperial, com de fet ha estat constatat en diversos d'aquests centres, i com indica la pròpia toponímia de molts d'ells.

Pel que fa a les ermites, la seva ubicació en el traçat d'un *limes* és un fet força significatiu, sobretot perquè la major part d'elles presenten indicis clars d'una ocupació en època romana, alguns fins i tot amb indicis d'haver estat ja

²⁹ ACA, Borrel II, 48.

³⁰ ACA Perg. R. 86. I, nº 63.

en aquell moment temples Paleo-cristians, el que reforça la relació entre cadastre-jaciments d'època romana-llocs de culte cristià. El mateix podem dir d'alguns cementiris.

En resum, doncs, de l'estudi de la distribució d'aquests centres de culte cristià es desprèn que un bon nombre d'ells s'ubicaren en punts significatius de la xarxa cadastral, bé perquè es sobreposaren a assentaments d'origen anterior, bé perquè perpetuaren un culte anterior existent al lloc, o bé perquè s'ubicaren en aquelles vies cadastrals que encara estaven en funcionament quan s'edificaren aquests centres.

3.3.3 - RELACIO DELS JACIMENTS ARQUEOLOGICS AMB LA XARXA CADASTRAL.

Fins ara hem presentat la relació existent entre la xarxa de la centuriació (teòrica, si bé existeixen nombroses coincidències amb els camins i el parcel·lari actual), i els elements de culte cristià, doncs sovint aquests elements es indiquen la pervivència d'elements anteriors.

Afortunadament, però, ja hem vist en capítols anteriors com el Baix-Maresme és una zona molt treballada a nivell arqueològic, el que ha permès documentar un gran nombre de jaciments arqueològics d'època antiga. És per això que podem ara estudiar la relació existent entre aquests jaciments i la xarxa cadastral romana, recollint tots aquells jaciments que es troben situats prop dels límits de la centuriació (indrets on, per les facilitats de comunicació, s'costumaven a establir els assentaments lligats al cadastre). Començarem estudiant la relació entre els jaciments d'època republicana i aquesta xarxa, i posteriorment hi afegirem els altres jaciments d'època romana que es coneixen (Mapes nº 32-35).

- Relació entre els jaciments d'època Republicana i la xarxa cadastral romana.

Entre els jaciments d'època republicana que presenten alguna relació amb l'estructura del cadastre destaca el de **Burriac** (12.1). Aquest jaciment no es troba situat al llarg d'un límit del cadastre (d'altra banda es troba bastant elevat respecte a l'àrea més adequada per a la divisió cadastral (Mapa nº 35)), però en les estructures urbanístiques documentades la orientació de N 30º W, propera a la del cadastre, hi juga un paper important. Aquesta orientació és la que presenten els murs que delimiten el magatzem de dòlies o de grans atuell excavat per J. Barberà i R. Pascual (fig. 60.5), un àmbit de distribució simètrica que medeix 11.42 m. de llargada (aproximadament 1/3 d'*actus*) (BARBERA-PASCUAL 1979-80 p. 227). Més significativa encara és la orientació que presenta la canalització excavada per M. Ribas i J. LLadó situada entre les habitacions XII i XIII (RIBAS-LLADO 1977-78 p. 166 i p. 174). Es tracta d'una canalització construïda al sauló, de 0.70 m. d'amplada per 0.30 m. de profunditat (fig. 60.3). L'orientació de la canalització, ben rectilínea, és de N 27º W, exactament la mateixa orientació del cadastre. Aquesta canalització és coetànea (o anterior) a la construcció de les habitacions del costat, orientades també com la canalització (N 27º W), és a dir també com el cadastre. Totes aquestes habitacions són datables de segona meitat de s. II a.C.. Es tracta en realitat d'un dels sectors d'habitacions que correspon a la reforma urbanística del poblat de mitjans o segona meitat de s. II a.C., que ha estat perfectament identificada en les excavacions de l'any 84 (BURJACHS ET ALII 1984). El fet que aquesta reforma comportés la construcció de clavegueres sembla un element prou significatiu.

Sabem que la reforma de mitjans o segona meitat de s. II a.C. correspon a una transformació completa de l'urbanisme

del poblament. Aquesta reforma va efectuar-se seguint la orientació A (en el cas de la claveguera és exacte, 27 ° W, i en el magatzem és molt aproximada), orientació que correspon precisament amb els eixos cadastrals. El fet que els eixos cadastrals coincideixin exactament amb un element important del poblament com és la claveguera (un element que lògicament fou traçat de manera planificada, a partir ben segur d'un esquema pre-establert, i que segueix una disposició rectilínia que no podríem deixar de relacionar amb estructures ortogonals), ens fa pensar que ens podem trobar davant un pla unitari, una actuació simultànea a l'*oppidum* i al territori.

Era ja destacat pels agrimensors antics el fet que fer coincidir els eixos de la ciutat i els del cadastre que hi estava relacionada constituïa el millor procediment per dividir un territori (SETTIS 1985 p. 102-103). Aquest procediment podria ser també el que tenim testimoniats en aquest cas.

Del que no hi ha dubte, però, com ja hem vist en l'estudi arqueològic, és que el centre d'aquest territori, en aquest moment de segona meitat de s. II a.C., és l'*oppidum* de Burriac, un centre on l'intervenció romana està ben testimoniada (pèr exemple a la porta meridional). El fet que coincidís l'eix de la centuriació, amb l'eix de la reurbanització de l'*oppidum* podria indicar que estem davant un fenomen coetàni, i que forma part del mateix projecte de transformació del territori.

Els jaciments d'època republicana (ibèric final) que podem considerar també estretament relacionats amb el cadastre (es troben al costat dels *límities*¹) són (Mapes nº 33-35):

* **Cal Ros de les Cabres** (3.6) està situat justament en el creuament del *cardo* nº 2 i el *decumanus* nº 3, un creuament on conservem també restes de parcel·lari orientat. Es tracta d'un jaciment fundat entorn la segona meitat del s. II a.C.. La seva posició justament en un creuament, el punt més privilegiat en quant a comunicacions, i on més tendència té a situar-se un hàbitat en un territori cadastrat, és un fet ben significatiu.

* **El Club de Tenis Barcelona** (5.3) es troba situat en el traçat del *decumanus* nº 4. Es tracta d'un hàbitat d'origen dins l'ibèric final (sitja), que posteriorment esdevé un forn de Pascual 1.

* **Riera de Teià** (3.2) és un ampli jaciment, on part de les seves estructures han estat localitzades a tocar del *cardo* nº 3 (és una zona ampla amb nombroses troballes). Cal destacar que aquest sector presenta restes nombroses de

¹ Recollim només aquells jaciments situats o bé en el mateix traçat, o bé a tocar-hi (menys de 100 m.), doncs jaciments situats a prop del *limes*, entorn 100-150 m., en coneixem molts més, que no incloem aquí.

parcel·lari i camins orientats. La seva cronologia inicial és de segona meitat de s. II a.C.

* A **El Palau** (5.2) s'excavaren les restes d'una vil·la romana, que té però uns nivells fundacionals del període ibèric final. Ocupa una àmplia zona de troballes (que arriba fins a Can Martí Doria i Cal Perdut de Baix), tocant ja al *cardo* nº 4, prop del seu creuament amb el Camí del Mig.

* **Las Pèrgolas** (7.4) és un jaciment ibèric final de cronologia inicial de segona meitat o finals de s. II a.C., situat ben a prop del creuament del *cardo* nº 5 i el *decumanus* nº 3. Just per sota d'aquest creuament es troba el jaciment augusteu de **Ca l'Escoda** (7.9) que sembla estar relacionat amb las Pèrgolas.

* El jaciment **A 200 m. de l'Autopista** (7.10), on ha estat recuperat en superficial material de l'ibèric final (Campaniana B), està situat just per sobre del *decumanus* nº 3, ben a prop del conjunt de jaciments de Ca l'Escoda i las Pèrgolas. També a prop d'aquest punt s'excavà una sitja de l'ibèric final (**Pont de Premià**, 7.8), que també estava situada prop del *decumanus*.

Aquests dos jaciments, junt als de Ca l'Escoda i Las Pèrgolas, estan situats en un petit sector entorn els *límities* de la centuriació, mostrant una distribució coherent respecte l'estructura intermèdia de la centuriació. Cal destacar a més que tot aquest sector conserva abundants restes de parcel·lari orientat segons la centuriació.

* **Can Salomó** (6.1), on han aparegut materials ibèrics i romans en superfície, es troba situat sobre el *decumanus* nº 2.

* **Can Vilà** (7.1), abocador d'un forn de l'ibèric ple que perviu fins època Alt Imperial, està situat en el creuament del *decumanus* nº 3 i el *cardo* nº 6. Aquest jaciment té un origen cronològicament anterior a l'establiment del cadastre, i per tant la seva situació en el creuament és atzarosa. En qualsevol cas, però, la pervivença del jaciment testimonia que es continua habitant un indret situat favorablement respecte a l'estructura cadastral.

* El jaciment de **Sta. Anna** (7.7), on s'excavaren unes estructures d'habitació amb material des de l'ibèric final (segona meitat de s. II a.C.), està situat just en el traçat del *cardo* nº 7, conservat encara. Uns 300 m. al Nord d'aquest punt, seguint pel mateix *cardo*, ens trobem amb la necròpolis de **Can Nolla** (7.7), on també es recuperaren materials de l'ibèric final. Encara uns metres més amunt, i seguint el traçat del mateix *cardo* (no teòric, sino fossilitzat en el paisatge actual), ens trobem amb el jaciment del **Sot del Pí** (7.3), un abocador amb material Alt-Imperial però també de l'ibèric final.

El més interessant és que els tres jaciments, que cronològicament podem relacionar clarament (i que lliguen també amb les sitges properes del **Jardí Park** (7.14), un

conjunt ibèric de finals de s. II a.C. molt interessant), es troben estructurats entorn el *cardo* del centuriació. El *limes* de la centuriació, que es conserva fossilitzat actualment, és el camí que uneix els tres jaciments, entorn del qual, i a tocar d'ell, s'han situat els diferents jaciments. Aquest fet indica clarament una cronologia simultànea o més antiga per aquest camí (el *cardo* segons la nostra hipòtesi) que per als jaciments, que s'estableixen quan aquest ja existeix.

* Cal no oblidar tampoc que al Nord d'aquests jaciments, i seguint el mateix *cardo* nº 7, es troba l'ermita de la Cisa, amb restes romanes, i en el camí que hi porta (que coincideix amb l'orientació A i passa una mica al Sud del *decumanus* teòric) s'hi trobaren part de les restes del jaciment del **Cementiri de Vilassar** (9.3). En aquest jaciment s'excavà una habitació i una àmplia zona de necròpolis (probablement que arribà fins la mateixa ermita de la Cisa) on s'hi trobaren materials Alt-Imperials i del 'ibèric final.

* Al Sud d'aquest conjunt de jaciments, però també formant-hi part, es troba el jaciment de **Can Roig** (7.13), on s'ha trobat en superficial material ibèric i Alt Imperial, que es troba molt a prop del *cardo* nº 7. Estaria a la centúria inferior.

* La **Fornaca** (9.5), amb restes d'una habitació i material republicà (Campaniana A), es troba situat al costat del *cardo* nº 8. es una zona amb nombroses restes de parcel·lari orientat.

* També en el traçat d'aquest *decumanus* nº 3, i situat en el creuament d'aquest camí amb un que s'entrega perpendicularment a ell (i que es correspon amb el *limes intercisiu* central entre els *cardines* x i x), trobem el jaciment del **Sant Crist de Vilasar** (9.6), on s'ha trobat restes Alt-Imperials però també ibèriques. Aquest jaciment es troba situat en un lloc ben significatiu (creuament de *decumanus* i d'un *limes intercisiu* central), i el seu topònim, relacionat amb una capelleta propera, de nou ens fa pensar en una pervivença d'un lloc de culte antic.

* **Can Tolrà** (8.3), una necròpolis romana de la qual coneixem només material Republicà (àmfora Dressel 1), està situada just en el traçat del *cardo* nº 9 de la centuriació. La ubicació de la necròpolis prop d'un *limes* respon a la tradició romana d'enterrament prop de vies de comunicació. D'altrabanda, tot aquest sector presenta gran nombre de traces orientades segons l'eix de la centuriació.

* **Can Roldos** (10.9), una sitja amb material constructiu romà, es troba situat en el traçat teòric del *decumanus* nº 4. Es tracta, però, d'un indret ja molt abrupte (al peu del Montcabrer), on probablement no s'extenia la xarxa de la centuriació.

* A **Sant Cristofor de Cabrils** (10.2) s'hi excavaren les restes de dues vil·les romanes, però amb nivells inicials de l'ibèric final. El lloc es troba situat a tocar del *decumanus* nº 3. És força indicatiu que posteriorment a l'època romana s'establís al lloc un temple pre-romànic, testimoniant la pervivença d'ocupació, i possiblement de culte, del lloc. De nou aquesta pervivença queda situada prop dels eixos cadastrals.

* El conjunt de troballes de la **Rajoleria Robert** (8.2) queden distribuïdes entorn el *cardo* nº 11, que creua la zona pel mig. Aquest jaciment té una cronologia inicial dins l'època ibèrica final. Tot aquest sector de la Rajoleria Robert presenta un nombre elevat de restes conservades, algunes coincidint amb els *límites*, testimoniant que es tracta de l'orientació dominant a la zona (tot i que els torrents en aquest sector segueixen una altre orientació).

* Tot i que a la zona de Cabrera no es conserven gaires restes del cadastre (l'*oppidum* de Burriac queda situat dins una centúria teòrica, aparentment sense massa relació amb el cadastre), el jaciment de **La Guardiola** (12.13, una sitja ibèrica final amortitzada per una habitació pavimentada amb *signinum*), està situat sobre el *decumanus* nº 4.

* El **Camí del Mig/Carretera Vilassar** (12.17), jaciment amb algun material de cronologia republicana i nivells Alt-Imperials, està situat sobre el traçat del *cardo* nº 12. Aquest *cardo* ha conservat nombrosos trams, i en tota la zona són també nombrosos les restes parcel·làries i de camins que coincideixen amb l'orientació A.

* El **Cementiri de Cabrera** (12.16) on s'hi trobaren restes constructives romanes, però també urnes ibèriques que podrien provindre d'una necròpolis ibèrica, està situat en el traçat del *decumanus* nº 4. També en aquest cas, però, es tracta d'un sector molt elevat, on possiblement no va establir-se la xarxa cadastral.

* **Prop de Can Mora** (12.19), una possible vil·la romana amb algun material més antic, es troba situat just en el creuament del *decumanus* nº 3 i el *cardo* nº 4, un lloc altament significatiu pel que fa a l'estructura del cadastre romà.

* **Sta. Margarida de Cabrera** (12.21) està situat a tocar del traçat del *cardo* nº 14, conservat en aquest sector. Aquí s'hi excavaren unes habitacions romanes Alt-Imperials, si bé s'hi han trobat també materials de l'ibèric final. Cal dir també que en recents prospeccions arqueològiques realitzades a la zona (CODEX 1992) foren identificats en aquest punt estrats amb material arqueològic. En els estrats inferiors predomina el material ibèric sobre el romà, mentre que en els superiors predomina el material romà. Es tracta d'estrats de formació natural, testimonis de l'ocupació propera de l'indret i molt probablement del cultiu d'aquestes terres, una dada altament indicativa si

considerem que es tracta de conjunts datables inicialment dins el període ibèric final. Significativament, en tot aquest sector les traces conservades de la centuriació són molt nombroses.

* **Can Madà** (13.10), forn i assentament de l'ibèric final (segon quart s. I a.C.) que posteriorment esdevé un assentament plenament romanitzat, es troba situat en el traçat del *cardo* nº 15.

* Al costat de la masia de Can Bartrina (situada prop de Can Madà, per la qual cosa aquest jaciment l'hem inclòs en la fitxa de **Can Madà** (13.10)), s'han trobat en superfície materials d'època ibèrica final. El lloc es troba situat en el mateix traçat del *decumanus* nº 4, i prop del creuament amb el *cardo* nº 15.

* **St. Sebastià d'Argentona** (13.4), un abocador de forn d'àmfores Pascual 1 i Dressel 2/4, es troba situat en el traçat del *cardo* nº 16, en una zona amb algunes restes parcel·laries orientades.

* **Can Palauet** (14.30), on aparegué en superficial material de l'ibèric final i Alt-imperial, està situat just en el traçat del *cardo* nº 16. Una mica més al Sud, també el jaciment del **Paratge Ribalta** (14.18) presenta restes de cronologia similar (material ibèric i Alt-Imperial). De nou aquest jaciment es troba situat a tocar del *cardo* nº 16, però en aquest cas també molt a prop del creuament amb el *decumanus* nº 3, que es troba conservat en part en el paisatge actual. En realitat tota aquesta zona conserva nombroses traces de camins i parcel·lari orientat segons l'eix de la centuriació, en un punt on ja vàrem veure com la cartografia d'inicis de s. XIX també constata l'existència dels camins cadastrals.

* **Can Melgà** (14.28), un hàbitat i necròpolis amb material de l'ibèric final i Alt-Imperial, està situat al costat del *cardo* nº 16, *limes* que encara està conservat avui en dia en el paisatge actual. Concretament el jaciment es troba a tocar del *cardo*. Tota aquesta zona del Pla de Boet presenta els seus parcel·laris i camins orientats majoritàriament segons els eixos cadastrals, en part aquí conservats. Es per això que no ha de sorprendre que el jaciment de la **Fabrica Massana** (14.22) (on s'excavà una sitja de l'ibèric final que s'amortitza per edificar una habitació pavimentada amb *signinum*) es trobi situat en aquest sector i prop del pas del *decumanus* nº 3, conservat també en aquest punt, i que es troba rodejat d'una alta densitat de parcel·lari que se li entrega i que hi està associat.

També **Torre Llauder** (14.35) es troba situada prop del *cardo* nº 17, i, el que és encara més significatiu, en una zona on l'orientació dominant (de límits parcel·laris, camins, torrents i sèquies, és la Orientació A. En el cas d'aquest jaciment és també molt interessant observar com la seva zona de necròpolis (excavada recentment, CERDA-PEREZ 1991) es troba situada a tocar del "Camí del Sant Crist". Aquest

camí, que ja en l'estudi de la necròpolis es considera antic, coincideix exactament amb el *limes intercisiu* central de la centúria, i segueix aquesta orientació més d'un km. (i originàriament més enllà, doncs el Camí es coneix també com el camí d'Argentona a Mar). Sembla per tant que els habitants de Torre Llauder anaren a enterrar els seus difunts en un punt significatiu dins l'estructura d'un cadastre romà: al costat del *limes intercisiu* central de la centúria que ocupaven.

En realitat tota la zona del Pla de Boet és força significativa, doncs no només és un punt on es troba perfectament conservada l'estructura de la centuriació (amb trams de *límites* conservats, parcel·lari, camins interparcel·lars i cursos d'aigua que segueixen l'orientació A), sinó també una zona on els jaciments, l'hàbitat, s'estructura entorn els camins que delimiten l'estructura intermèdia de la xarxa cadastral.

* **Can Balençó** (13.17) es troba situat prop del creuament del *cardo* nº 17 i el *decumanus* nº 5. Aquest sector és molt interessant perquè també conserva restes de parcel·lari orientat segons l'eix de la centuriació. També en aquest les estructures arqueològiques, però, presenten una orientació similar a la del eix cadastral. Aquesta orientació² està entorn el N 30º W, i N 60º W, molt pròxima a l'eix cadastral (N 27º W, N 63º E). La coincidència (aproximada) de l'orientació del jaciment amb la del cadastre pot indicar-nos que totes dues actuacions s'efectuaren sota un mateix esquema general pre-concebut³.

* **El Moli del Vent** (14.26) es troba situat sobre el *decumanus* nº 3, igual com ho fa uns metres més enllà el jaciment de la **Jardineria Bada** (14.19), on s'hi han

² Cal dir que la orientació de les estructures d'habitació de Can Balençó (CODEX 1992c) no correspon a una orientació exacte, doncs si bé els murs s'orienten clarament a partir d'un esquema unitari, i seguint un pla pre-concebut, la medicció d'aquesta orientació varia segons cada mur, doncs hi ha sempre petites diferències d'alguns graus (de fet també bona part d'estructures es troben força arrasades). En general podem dir, però, que és una orientació coincident en línies generals amb la del cadastre.

³ Malauradament tenim poques dades publicades respecte a l'orientació dels murs d'aquests jaciments relacionats estretament amb el cadastre. En alguns casos no s'han excavat estructures i en altres s'han publicat sense plantes o sense marcar el Nord. També en molts casos les plantes s'han dibuixat marcant un Nord "aproximat", doncs aquest varia segons la planta i segons la publicació, el que fa que la medicció exacte i rigurosa de les orientacions no hagi estat possible en bona part dels casos.

En altres on ha estat possible, per exemple a Torre Llauder (14.35) no hem trobat coincidències amb l'orientació cadastral.

documentat enterraments. Tots dos són jaciments amb nivells Alt-Imperials però amb materials de tradició indígena.

* El **Camí de la Geganta (14.41)** un jaciment de l'ibèric final que no arriba a època Augustea, es troba situat just en el traçat del *cardo* n^o 18, en un punt no molt allunyat del creuament amb el *decumanus* n^o 3. Aquest *cardo* es troba en part fossilitzat pels actuals carrers de Mataró, que en aquesta zona semblen seguir l'orientació antiga dels torrents i parcel·les. En general a la zona que rodeja el jaciment ibèric final del Camí de la Geganta hi trobem nombroses restes orientades segons l'eix cadastral.

* Encara en aquesta mateixa zona, i a tocar del *decumanus* n^o 3, hi trobem el jaciment del **Turó Miró (14.15)**, on s'hi trobà una àrea de necròpolis amb materials de l'ibèric final i alguns de romans. De nou es tracta d'una necròpolis situada a tocar d'un límes del cadastre.

* El jaciment de la **Baixada de St.Simó 13 (14.43)** es troba situat ben a prop del traçat del *decumanus* teòric n^o 2, i no massa lluny del creuament amb el *cardo* n^o 19. Es molt significatiu aquest fet doncs aquest jaciment sembla correspondre a l'estructura d'un hàbitat de l'ibèric final situat a la zona on posteriorment s'establirà la ciutat romana. Així com aquest hàbitat si sembla estar relacionat amb la xarxa cadastral, el nucli urbà d'*Iluro* no sembla estar-ho⁴, el que indica una successió cronològica dels esdeveniments ben significativa.

* En el traçat del *cardo* n^o 19, prop del creuament amb el *decumanus* n^o 3, es troba el jaciment de **Can Rafart (14.16)**. Aquest jaciment torna a ser molt significatiu doncs si bé s'excavaren unes estructures pertanyents a una possible vil·la Alt-Imperial, al costat s'excavà una zona de necròpolis ibèrica i romana, amb 14 tombes en tègula però també dues "sitges" amb urnes i aixovar funerari ibèric (d'època ibèrica final). De nou, doncs, una necròpolis de cronologia inicial dins l'ibèric final es situa prop d'un creuament de límits de la centuriació.

* També en el traçat del *decumanus* n^o 3, i ben a prop del jaciment anterior, trobem la **Vil·la dels Caputxins (14.17)**, una vil·la amb uns precedents d'època ibèrica final ben calrs. Aquest jaciment està situat a tocar del *decumanus* que en part ha quedat fossilitzat en el traçat dels carrers i camins d'aquesta zona, on trobem altres restes orientades.

* En el traçat del *cardo* n^o 20, i just en el punt on es creua aquest límes amb el Camí de les Cinc Sènies (probable

⁴ Almenys de manera tan clara, doncs si bé és cert que el *decumanus* creua la ciutat romana (precisament pel punt on actualment es troba l'església parroquial de Sta. Maria, un punt significatiu), l'orientació de la ciutat antiga no es correspon amb la del cadastre.

via Augusta) s'hi van localitzar les restes d'una necròpolis romana (PREVOSTI 1981a p. 433).

Aquesta zona entorn el casc urbà actual de Mataró presenta tots els jaciments d'aquest període situats significativament respecte l'estructura cadastral. Estan situats a tocar dels límits del cadastre, fins i tot seguint el traçat d'un mateix límes (Paratge Ribalta, Jardineria Bada, Moli del Vent, Camí de la Geganta, Turó Miró, Can Rafart, Vil·la dels Caputxins es troben o sobre o pro dels creuaments del *decumanus* nº 3), el que difícilment pot ser considerat un fet atzarós.

* Més amunt, el **Torrent de les Piques** (14.27), jaciment amb una cronologia inicial de segona meitat de s. II a.C., està situat en el traçat del *cardo* nº 19 (que en part s'ha conservat). Aquesta zona presenta també nombroses restes orientades segons el cadastre.

* El jaciment dels **Vivers Municipals** (14.21), amb origen dins la segona meitat del s. II a.C., es troba situat just en el traçat del *decumanus* nº 5. En aquest punt trobem diversos camins que segueixen l'orientació A, situats prop del *decumanus* teòric però una mica més al Sud (com si el *decumanus* passés en aquest punt uns metres més avall, evitant passar per les elevacions del seu traçat teòric).

* Els **Forns de St.Simó/Sta. Cecília** (14.6), d'origen ibèric ple, queden situats no molt lluny del traçat teòric del *decumanus* nº 4. Tot aquest sector dels forns, però (amb els jaciments de Vista Alegre (14.5), Ca la Madrona (14.8), etc..), queden dins d'una centúria teòrica, sense massa relació aparent amb la xarxa cadastral.

* El jaciment del **Torrent Forcat** (14.3) amb material superficial ibèric i romà, està situat sobre el *cardo* nº 21, prop del seu creuament amb el *decumanus* nº 3. Aquest *cardo* s'ha conservat en bona part a tocar del jaciment. És interessant també el topònim d'aquest torrent, que indica l'existència d'un creuament important al llarg del seu traçat (encara que no té lògicament perquè correspondre a un creuament d'època antiga, si bé en aquest cas, i potser significativament, el trobem prop d'un creuament del cadastre, on hi havia un assentament antic).

* **Can Gallifa** (14.14) on s'ha trobat material ibèric final i Alt-Imperial, es troba situat sobre el *cardo* nº 22, molt a prop del camí que pel Nord accedeix al turó d'Onofre Arnau.

* **Can Dordeta** (14.2), jaciment que pot correspondre a una vil·la romana, però on també s'ha trobat algun material ibèric, està situat sobre el traçat del *decumanus* nº 1, a tocar del mar, en un indret situat prop del creuament amb el *cardo* nº 23, i on es conserva una alta densitat de restes de camins iparcel·lari orientat.

* **La Propietat del Sr. Regàs (14.40)**, on s'ha trobat abundant material ibèric i algun romà (relacionable amb un forn proper d'àmfores Laietana 1), es troba situat en el traçat del *cardo* n^o 21, una zona amb abundant parcel·lari orientat.

* **El Jaciment ibèric del Morrell (15.2)**, jaciment amb un origen dins l'ibèric ple, i que sembla abandonar-se entorn mitjans de s. II a.C., es troba situat en el creuament del *decumanus* n^o 2 i el *cardo* n^o 24, *límites* encara avui en dia conservats en part. La seva ubicació, però, lògicament, no pot explicar-se per un fet posterior a la seva cronologia de fundació (i probablement d'abandonament). En tot cas potser l'explicació hauria d'anar a l'inrevés, destacant com la seva desaparició coincideix potser amb l'establiment del cadastre, que afectava de ple la seva ubicació.

* **Can Sans (15.5)**, vil·la romana Alt-Imperial, però on s'han localitzat material ibèrics en el mateix jaciment i en un punt proper (**Jaciment ibèric de Can Sans (15.6)**), es troba situat (igual com el jaciment ibèric final) prop del *cardo* n^o 25, que en aquest tram està conservat. Es una zona on es conserven moltes restes de camins i parcel·lari orientades segons la centuriació.

* **Turó Balís (16.1)**, on s'ha trobat en superficial material pertanyent a un jaciment de l'ibèric final, està situat prop del traçat del *decumanus* n^o 2, una zona amb traces orientades egons l'eix cadastral. Aquest mateix *decumanus* n^o 2 presenta més jaciments situats ben a prop: **La Ferrera (16.9)**, amb material ibèric final i Alt-imperial, i **Can Jordi (16.10)**, d'origen dins l'ibèric ple. Es una zona, però, situada ja a notable alçada respecte del pla.

* **Can Mir (16.6)** es troba situat just en el creuament del *cardo* n^o 27 (notablement conservat en el traçat d'un camí actual) i el *decumanus* n^o 1. Per aquest punt hi passa també la Via Augusta, relacionat amb la qual (si és que no ho està amb el cadastre) es coneix el possible **Mil·liari de Sant Vicenç de Montalt (16.5)**.

* **Can Mora de Dalt (16.4)**, on s'ha trobat material ibèric i romà, es troba situada prop del creuament del *cardo* n^o 28 i el *decumanus* n^o 3. Es una zona situada ja a molta alçada, però, on no és clar que pogués establir-se una estructura cadastral.

* **El Sot del Camp (16.2)**, un hàbitat de l'ibèric final que té també nivells de l'ibèric ple, es troba situat en el traçat del *cardo* n^o 28.

* **El Cementiri de Caldes (17.1)**, on es trobà en superfície material ibèric i es coneixen també troballes romanes, està situat en el traçat del *cardo* n^o 29, molt a prop del creuament amb el *decumanus* n^o 1. La pervivença de nou com a lloc de culte cristià (en aquest cas un cementiri) és un fet que ja hem trobat repetit en altres casos semblants.

Aquesta llarga llista de jaciments de l'ibèric final que es troben situats en punts significatius del cadastre romà, suposa un bon percentatge de jaciments respecte al nombre total de jaciments de l'ibèric final coneguts (percentatge que s'eleva molt si pensem que es tracta només de jaciments de plana-vessant, sense considerar els jaciments situats a més alçada). De fet, podem precisar una mica més aquesta dada.

De 23 jaciments que documenten nivells de segona meitat de s. II a.C. situats a la zona de plana-vessant (zona on situem l'àrea centuriada), 13 estan col·locats en el traçat o a menys de 100 m. del pas d'un dels *límites* de la centuriació⁵. D'aquests 13, 3 tenen nivells inicials clars de l'ibèric ple, mentre els altres 10 semblen ser fundats a la segona meitat del s. II a.C.. Pel que fa als 10 que no es troben situats en punts significatius⁶, set tenen un origen en aquest moment, mentre els altres tres tenen un origen dins l'ibèric ple. Fins i tot, però, d'aquests set n'hi ha tres que no són indicatius del punt exacte on es trobava l'assentament, sinó que corresponen a abocaments d'un jaciment proper (en el cas de **La Bòbila** i el **Jardí Park**, són molt probablement abocaments que provenen del jaciment de **Sta. Anna**, i si bé els abocaments no estan situats en llocs significatius, el jaciment de **Santa Anna** està ubicat en una de les zones més interessants i amb més restes de tot el cadastre).

Si eliminem per tant tant aquells jaciments que tenen nivells clars de l'ibèric ple, i també aquells que no documenten un assentament en aquell punt, sinó només en un punt proper (que per tant podria fer variar la seva relació espacial amb el cadastre), podem observar com de 14 assentaments fundats a la segona meitat de s. II a.C., 10 ho fan en punts significatius del cadastre (tocant a *límites*), mentre que només quatre (6.2, 14.25, 14.37, 13.9) semblen no estar relacionats amb aquesta xarxa.

⁵ Es tracta dels següents jaciments: **Can Balençó** (13.17), **Cal Ros de les Cabres** (3.6)-**Torrent de l'Ase** (3.1), **Riera de Teià** (3.2), **Las Pèrgolas** (7.4), **Sta. Anna-Can Nolla** (7.7), **La Fornaca** (9.5), **La Guardiola** (12.13), **Vivers Municipals** (14.21), **Torrent de les Piques** (14.27), **Camí de la Geganta** (14.41), i també **Can Vilà** (7.1), **Forns de St. Simó** (14.6) i **Can Jordi** (16.10), encara que aquests tres tenen una cronologia inicial dins l'ibèric ple.

⁶ Aquests jaciments són: **Veral de Vallmora** (5.1), **Palmar Hotel** (6.2), **La Bòbila** (7.5), **Jardí Park** (7.14), **Sitges de la Por** (13.9), **Camí de Vista Alegre** (14.5), **Can Majoral** (14.10), **Can Bada** (14.9), **Figuera Major** (14.25), **Pla dels Capellans** (14.37). D'aquests, el del **Veral de Vallmora** (5.1), **Camí de Vista Alegre** (16.5), i **Can Bada** (14.9) tenen nivells clars de l'ibèric ple.

Tot i que estiguem considerant un nombre reduït de jaciments (els més fiables que podem utilitzar), crec que la diferència entre els ubicats en relació al cadastre i els que no ho estan és prou significativa.

Si analitzem la situació dels jaciments fundats a la 1ª meitat del s. I a.C., podem potser completar una mica més la informació.

De 34 jaciments amb nivells inicials datats dins la 1ª meitat de s. I a.C., 15 ho fan en punts significatius del cadastre⁷, mentre que 15 també ocupen punts no significatius⁸. En el cas dels jaciments situats en punts significatius, 14 jaciments testimonien assentament (o necròpolis), mentre que 1 (**Sot del Pi**, 7.3), és un abocador. En el cas dels situats en punts no significatius, tots 15 són assentaments (forns, etc..).

Sembla, doncs, que els jaciments que podem datar com fundats a la primera meitat del s. I a.C. que s'ubiquen a la zona ocupada pel cadastre, es situen en la seva meitat en punts significatius, i aproximadament l'altre meitat en punts no significatius.

Es difícil interpretar aquesta dada, però en tot cas ens indica que així com els jaciments que es situen a la zona cadastrada a la segona meitat del s. II a.C. ho fan en una gran majoria al llarg dels seus *límites*, els que s'hi situen posteriorment ho fan tan al llarg dels *límites*, com dins les centúries, apartats del *límites*.

De tota manera, no són només els jaciments amb cronologia inicial d'època republicana (ibèrica final) els que presenten un elevat percentatge d'ubicacions prop dels *límites* del cadastre. També coneixem jaciments d'època romana Alt-Imperial que estan situats en llocs significatius del cadastre⁹.

⁷ Es tracta de: Pont de Premià (7.8), 200 m. Autopista (7.10), Sot del Pi (7.3), Rajoleria Robert (8.1), Can Tolrà (8.3), Cementiti de Vilassar de Dalt (9.3), St. Cristófor de Cabrils (10.2), Vil·la dels Caputxins (14.17), Fabrica Massana (14.22), Torre Llauder (14.35), Propietat del Sr. Regàs (14.40), Baixada de St. Simó nº 13 (14.43), Can Madà (13.10), Sot del Camp (16.2), La Ferrera (16.9).

⁸ Es tracta de: Gran Via (6.3), Isla Fantasia (7.6), Partida de Fosses (7.11), Can Torradeta-Can Alsina (9.7-9.8), Can Xacó (12.14), Can Notxa (13.3), Can Portell (13.11), Camí de les Cinc Sènies (14.4), Ca la Madrona (14.8), Turó d'Onofre Arnau (14.12), Prop Torrent de la Pólvora (14.20), Roca Fonda (14.24), Forn de les Casetes (14.38), Can Pou (14.39), Vil·la del Morrell (15.1).

⁹ La informació d'aquests jaciments Alt-Imperials l'hem extreta bàsicament de l'obra de M. Prevosti (PREVOSTI 1981a) i de la Carta Arqueològica comarcal (BURJACHS ET ALII 1987). Hem efectuat un buidat complet d'aquests dos treballs,

Rapidament indiquem de quins jaciments es tracta:

* A tocar del *cardo* nº 4, a l'altre costat d'on es troba el jaciment de **El Palau** (5.2), es troben les restes de Can Donal (PREVOSTI 1981a p. 101), on s'excavaren diversos enterraments romans. La necròpolis estava situada per tant a tocar d'un *limes*.

* A prop del Santuari de la Cisa, a tocar del *cardo* nº 7, just el *cardo* millor conservat de tot el cadastre, s'hi trobaren materials romans superficials (T. S. Sud-Gal·lica) i restes de parets (BURJACHS ET ALII 1987). També en el mateix camí de la Cisa (sota el *decumanus* teòric (nº 5), s'hi trobaren restes romanes (PREVOSTI 1981a p. 140).

* A Vilassar, just sobre el traçat del *decumanus* nº 4 (que correspon al camí actualment encara conservat del "Sot del Pí"), i prop del creuament amb el *cardo* nº 8, s'hi trobaren diversos enterraments romans en tègula (PREVOSTI 1981a p. 137).

* Just en el traçat del *cardo* nº 8, dins ja del poble actual de Vilassar, s'hi trobaren les restes de "el Caminet", consistents en un fragment de conducció d'aigua composta per peces de ceràmica en forma de "U" (PREVOSTI 1981a p. 137). Tot i que es tracta d'una notícia amb poques dades (no sabem la direcció que seguia la conducció, la llargària, etc..), cal destacar la coincidència d'aquesta troballa amb el pas per aquest punt d'un *cardo* de la centuriació, doncs sabem que una de les utilitats de la xarxa de *limes* era facilitar el drenatge dels terrenys, i sovint aquests *limes* anaven associats a canalitzacions.

* Seguint cap el Nord el *decumanus* nº 3, quant aquest coincideix amb el Camí del Mig, ens trobem amb el jaciment de "Can Montal", on s'hi ha trobat en superficial ceràmica romana (PREVOSTI 1981a p. 136).

* En el traçat del *cardo* nº 10, sota l'actual poble de Cabrils, s'hi trobaren restes romanes (PREVOSTI 1981a p. 153).

* Just en el creuament del *cardo* nº 10 (conservat en part en el traçat de la riera de Cabrils quan arriba a la plana) i el *decumanus* nº 3 (conservat en un tram del Camí del Mig), ha estat localitzada una necròpolis romana de deu o dotze

elaborant de cada jaciment la seva fitxa, i situant-lo també en el Mapa 1:10.000. Donat, però, que aquest no és el tema central de la tesi, no presentem en aquest treball aquestes fitxes, i en general sols hem utilitzat aquesta informació per completar les dades més antigues, que eren les que més ens interessaven. Evidentment, també hem utilitzat aquesta informació per intentar reconstruir la morfologia d'aquest territori en època antiga, per la qual cosa hem analitzat la seva relació amb l'estructura cadastral romana.

tombes en tègula (PREVOSTI 1981a p. 154). Es tracta per tant d'una necròpolis romana situada just en un creuament de la centuriació, creuament fossilitzat en el paisatge actual.

* Una part de les estructures de **Can Vilalta** (8.2) es troben situades a tocar del traçat del *cardo* nº 11 (PREVOSTI 1981a p.181).

* **Can Miqueló** (9.1) es troba situat just al costat del *decumanus* nº 3, prop d'un creuament de la centuriació. Aquest *decumanus* ha quedat fossilitzat en el traçat del "Camí del Mig", que podria correspondre també a la via Augusta. En qualsevol cas el jaciment de Can Miqueló (amb paviments de *signinum* i un llarg mur de 40 m. paral·lel al camí) està clarament relacionat amb aquesta camí, bé es tracti del *decumanus* o bé també de la via.

* En el mateix traçat del *cardo* teòric nº 13, tocant al Camí del Mig, hi trobem el jaciment de l'"Horta Mates" amb restes de construccions i material romà (PREVOSTI 1981a p. 184).

* A la mateixa centúria, en el traçat del *decumanus* nº 3, i prop del creuament amb el *cardo* nº 13, hi trobem el jaciment anomenat "La Creueta" (PREVOSTI 1981a p.202), on s'han trobat restes constructives romanes. També el topònim del lloc és interessant, indicant l'existència en el lloc d'una fita o senyalització (logicament medieval o moderna, però que pot amagar un origen anterior). Provenint d'aquest lloc, FABRE ET ALII (1984 p. 139, n. 94) recullen una inscripció funerària, que sembla correspondre per tant a una àrea de necròpolis. La dada és indicativa si tenim en compte que es troba prop d'un indret on existí un creuament de límits de la centuriació.

* El jaciment de **Prop de la Riera de Cabrera** (12.15), unes restes d'habitacions amb material Alt-Imperial però paviments de *signinum*, està situat en el traçat del *decumanus* nº 1.

* A la zona interior de la Riera d'Argentona, en el traçat teòric del *decumanus* nº 10, s'hi trobaren les restes d'una possible vil·la romana (PREVOSTI 1981a p.221). Es una zona on es conserven diverses restes de parcel·lari orientat.

* **St.Jaume de Traià** (13.7) on s'hi excavà una necròpolis Alt-imperial, es troba situat en el traçat del *cardo* nº 17.

* **Sant Miquel del Cros** (13.12) es troba situat a tocar del *cardo* nº 15. La cronologia de les restes d'aquest hàbitat funcional romà sembla ser Augustea.

* A la **Desembocadura de la Riera d'Argentona** (14.33) s'hi han trobat restes romanes (fragments de *signinum* amb tesselles, etc.), relacionables també amb una necròpolis de tombes en tègula. El lloc es troba situat just sobre el *cardo* nº 15, una zona amb restes de camins i parcel·lari orientat segons la centuriació.

* El Camí dels contrabandistes (14.23) es troba situat també ben a prop del *cardo* nº 19. Es tracta d'un jaciment Alt-Imperial.

* En el traçat del *cardo* nº 17, i també a tocar del Camí del Mig, s'ha localitzat una necròpolis romana amb tombes en tègula i restes de mausoleu ("Tocant a Can Bada", BURJACHS ET ALII 1987, PREVOSTI 1981a p. 325). De fet aquest *cardo* està en part conservat en el paisatge actual. La presència del Camí del Mig pot explicar també l'ubicació en aquest punt de la necròpolis.

* El mateix passa al "c) Sant Benet" (PREVOSTI 1981a p. 335), on en el creuament del *cardo* nº 18 amb el camí del mig (i prop del *decumanus* teòric nº 2), es troba situada una nova necròpolis romana.

* Entre la ciutat d'Iluro i el mar, en el traçat del *cardo* teòric nº 19, es trobà un amuntegament de materials constructius romans, amb àmfores Tarraconeses (PREVOSTI 1981a p. 336).

* A Batlleix, en el creuament del *cardo* nº 21 i el *decumanus* nº 5, prop de l'ermita de Sta. Rita de Batlleix, s'hi trobaren tombes en tègula romanes així com restes constructives d'aquesta època. El lloc de culte va perviure en època visigòtica i Alt-Medieval, i de nou és un lloc de culte de tradició antiga situada sobre un creuament de la centuriació romana (si bé ja ens trobem en un punt a bona alçada).

* En el traçat del *decumanus* nº 4, sota de Batlleix, s'hi trobaren també "restes romanes" (PREVOSTI 1981a p. 465).

* Sota el Turó d'Onofre Arnau, en el traçat del *cardo* teòric nº 22 i prop del creuament amb el *decumanus* nº 2, a Can Bonamusa, s'hi trobaren parets i restes de ceràmiques romanes (PREVOSTI 1981a p. 440).

* Prop del creuament del *decumanus* nº 5 i en el traçat del *cardo* nº 23 es troba ubicat exactament el temple Pre-Romànic de St. Martí de Mata. El temple està situat sobre una necròpolis romana i tardo-romana, probablement relacionada amb una vil·la imperial, i possiblement sobre un temple paleo-cristià anterior (s'ha trobat en les excavacions un fragment de *mensa oleorum*, etc..) (PREVOSTI 1981a p. 483). L'ubicació en un creuament teòric de centúria és un noli índici a considerar.

* En el traçat del *decumanus* nº 5, a la mateixa alçada que St. Martí de Mata, s'hi trobaren ceràmiques romanes (PREVOSTI 1981a p. 483).

* En el traçat del *cardo* nº 23, sota St. Martí de Mata, es troba el temple de St. Miquel de Mata, pels voltants del qual també s'han trobat restes romanes (PREVOSTI 1981a p. 481).

* Prop d'aquest sector, en el traçat del *decumanus* nº 4, es troba el jaciment de Can Guanyabens (PREVOSTI 1981a p. 480), on s'ha trobat material arqueològic romà, encara que no estructures.

* A Lllavaneres, en el creuament del *cardo* nº 25 i el *decumanus* nº 3, s'hi localitzà una petita necròpolis romana (PREVOSTI 1981a p. 498, nº 323).

* Sota d'aquest punt, en el traçat del *cardo* nº 25, s'han trobat restes romanes (PREVOSTI 1981a p. 498, nº 324).

* En el Balís, prop del *decumanus* teòric nº 2, s'hi trobà una sepultura romana (PREVOSTI 1981a p. 499, nº 326).

* Tocant al jaciment del **Sot del Camp** (16.2), prop del *cardo* nº 28, s'han excavat les restes d'un dipòsit romà en *opus signinum* (PREVOSTI 1981a p. 522).

Aquests jaciments d'època Imperial situats en zones significatives del cadastre són una petita part de tots els jaciments d'aquesta cronologia que es troben a la zona ocupada pel cadastre (PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987).

Del treball de M. Prevosti, i de la posterior confrontació amb les dades de la Carta Arqueològica comarcal, n'hem extret unes dades generals però que poden ser indicatives. A la zona ocupada pel cadastre, hi trobem aproximadament 100 jaciments d'època antiga amb nivells posteriors a l'època Republicana¹⁰ (en concret 102 jaciments). Una bona part d'aquests jaciments són troballes antigues, o esporàdiques, sense masa informació.

Aquest nombre de 100 jaciments contrasta molt fortament amb el dels 31 jaciments que tenim situats en llocs significatius de la xarxa de la centuriació, i que hem descrit anteriorment. Menys d'una tercera part dels jaciments que coneixem d'aquest ampli període es troben situats en una posició significativa respecte del cadastre.

Si bé alguns dels jaciments recollits per M. Prevosti i també inventariats a la carta podrien en realitat formar part d'un únic jaciment (com ja hem destacat puntualment en algunes de les fitxes realitzades), aquest fet no condiciona l'enorme preponderància dels jaciments no situats sobre punts significatius dels que si que ho estan.

¹⁰ Hem aprofitat aquí tota la nova informació que ens ha proporcionat la Carta Arqueològica comarcal (BURJACHS ET ALII 1987), que ha permès identificar nous jaciments, i també materials més antics en jaciments qualificats per M. Prevosti com a Alt-Imperials. Tota aquesta nova informació és a les fitxes del capítol arqueològic (pel que fa als materials republicans).

Un altre fet que hem de destacar és la ubicació d'alguns jaciments en punts significatius de la centuriació, però ja a considerable alçada (bastant per damunt dels 100 m.). Aquesta ubicació contrasta amb l'absència de restes de parcel·lari orientat en aquelles zones, el que fa molt difícil considerar que es tracti de zones veritablement cadastrades. Alguns d'aquests jaciments, però, esdevenen en èpoques posteriors centres de culte cristià (ermites de Mata i Batlleix).

Es també destacable el fet que un bon nombre dels jaciments d'època romana Imperial que trobem situats en creuaments o sobre *límites* del cadastre, són necròpolis. Aquest fet podria explicar-se pel fet que si bé el cadastre en aquest moment ja no sembla estructurar tan fortament el nou hàbitat que apareix, si en canvi els seus *límites* seguien funcionant, esdevenint vies importants de comunicació al voltant de les quals s'hi situen nombroses necròpolis (el cas més significatiu podria ser de nou la necròpolis de Torre Llauder (14.35), situada a tocar del "Camí del Sant Crist, un *limes intercisivi* central).

- Interpretació.

En resum, doncs, la relació entre els jaciments arqueològics i la xarxa cadastral sembla diferent segons cada període.

L'hàbitat que coneixem amb seguretat com fundat durant la segona meitat del s. II a.C. a la zona de plana, està ubicat en una gran majoria al llarg dels *límites* del cadastre.

L'hàbitat de la meitat de s. I a.C. segueix mostrant una important relació amb els *límites*, si bé el percentatge dels que aparentment no hi estan relacionats és també força important.

Finalment, l'hàbitat d'època imperial mostra més aviat una escassa relació amb aquesta xarxa cadastral, i seran sobretot les necròpolis els jaciments que més trobarem situats en els *límites* dels creuaments.

Si bé aquest per ella mateixa no és una dada decisiva, cal dir que l'existència d'un hàbitat de segona meitat de s. II a.C. fortament relacionat amb el cadastre, contrastant amb la posterior reducció percentual dels hàbitats que s'hi relacionen (que a la primera meitat de s. I a.C. és encara del 50%, però que després es redueix molt més), fa pensar en una cronologia inicial del cadastre lligada a la dels jaciments de segona meitat de s. II a.C.

3.3.4 - ALTRES ELEMENTS INDICATIUS DE L'EXISTENCIA DEL CADASTRE: LA DOCUMENTACIO ALT-MEDIEVAL.

En el recull que hem fet de la documentació Alt-Medieval que es coneix sobre el Maresme¹¹, hem trobat alguns indicis

que poden ser posats en relació amb l'existència d'un cadastre romà a la zona.

- En primer lloc, hem de fer referència a un document del 16 de Febrer de l'any 974, ACB L.A. II fol. 129, recollit per GASPÀR FELIU (1971, n.º 50).

Aquest document correspon a la donació d'una alou a la zona del Maresme, si bé el lloc concret no ha estat identificat. Aquest alou es troba: *in comitatu Barchinonensi, in Maritima, in terminio de Villa Aruendi*. Aquesta *Villa Aruendi* no ha pogut ser identificada, si bé el tipus de topònim recorda molt altres que hem vist a la comarca (*Villa Azari, Villa Taiano, etc.*). De fet topònims perduts, que apareixen a la documentació Alt-medieval però que no arriben a èpoques històriques posteriors, se'n coneixen molts exemples a Maresme (CUADRADA 1987b). Aquest sembla ser-ne un.

Cal pensar que aquesta *Villa Aruendi* es troba situat en el territori que estudiem. En primer lloc perquè ens diu que és *in Maritima*, i per tant ha d'estar situada a la zona costera (*Maritima* no ve de "Maresme", aiguamoll, sinó de línia costera). En segon lloc perquè ens diu que es troba al Comtat de Barcelona, el que impossibilita que estigui situat més amunt de la Riera de Caldes (límit entre els comtats de Girona-Barcelona). La única possibilitat seria que aquesta *Villa Aruendi* es trobés en la zona Maritima del comtat de Barcelona al Sud del Garraf. Això, però, si bé no és impossible, sembla difícil d'acceptar en aquest moment, l'any 974, quan aquests territoris fa encara pocs anys que han estat dominats. Això es especialment clar si tenim en compte que aquesta donació correspon, com diu el propi document, a unes terres que foren hereditades pel donant dels seus pares, i aquests a la seva vegada les obtingueren d'altres personatges ja difunts. Aquesta successió implica un període de temps considerable, difícil de fer coincidir amb la cronologia de la conquesta i ocupació de la Catalunya nova.

Per tot això Gaspar Feliu situa aquesta *Villa Aruendi* a la zona del Maresme (GASPÀR FELIU 1971 p. 362).

No hi ha dubte, per tant, que aquesta *Villa Aruendi* ha d'estar ubicada en el nostre territori d'estudi.

La donació consisteix en diverses peces de vinya, agrupades en dos conjunts. El primer conjunt que descriu afronta: *de parte orientis, in terra de Guillara; de meridie, in ipsa via, de occiduo, similiter in via vel in ipsa limite; de circi in via vel in ipso eremo*.

L'altre conjunt de peces de vinya afronta: *de parte orientis, in torrente, de meridie, in torrente sive in vinea de Ermofredo, de occiduo, in ipso puio sive in eremo; de circi, in ipsa limite*.

Per tant el primer conjunt de peces de vinya afronta per l'Est amb unes altres terres, pel Sud amb una via, pel Nord amb un erm i per l'Oest amb una via o en *ipsa limite*. El

¹¹ Pràcticament tota ella inèdita.